

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Městský soud v Praze rozhodl v senátě složeném z předsedy Mgr. Martina Kříže, soudkyň Mgr. et Mgr. Lenky Bahýřové, Ph.D., a Mgr. Věry Jachurové v právní věci

žalobkyně: **Lucie J.**
bytem xxx, xxx
zastoupené obecnou zmocněnkyní JUDr. Stanislavou V.
bytem xxx, xxx

proti

žalovanému: **Ministerstvo spravedlnosti**
sídlem Vyšehradská 426/16, Praha 2

o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 21.1.2016, č.j. MSP-115/2015-ODSK-OTC/13,

takto:

- I.** Rozhodnutí Ministerstva spravedlnosti ze dne 21.1.2016, č.j. MSP-115/2015-ODSK-OTC/13, se zrušuje a věc se vrací žalovanému k dalšímu řízení.
- II.** Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.

Odůvodnění:

1. Žalobou podanou u Městského soudu v Praze se žalobkyně domáhala zrušení rozhodnutí žalovaného označeného v záhlaví tohoto rozsudku (dále jen „napadené rozhodnutí“), kterým byla s odkazem na § 28 odst. 1 zákona č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů a o změně některých zákonů, ve znění účinném do 31.3.2017 (dále jen „zákon o obětech trestných činů“ nebo

Shodu s prvopisem potvrzuje Lucie Horáková.

„zákon“) zamítnuta její žádost ze dne 10.4.2015 o poskytnutí peněžité pomoci obětem trestné činnosti.

2. Žalobkyně s odkazem na § 24 odst. 1 písm. b) ve spojení s § 24 odst. 3 písm. b) a i) zákona o obětech trestných činů uvedla, že bezpochyby patří do okruhu osob, kterým je poskytována peněžítá pomoc podle tohoto zákona a tato pomoc jí náleží. Žalovaný zpochybnil výši této pomoci. Z ustanovení § 28 zákona o obětech trestných činů podle žalobkyně vyplývá, že jsou stanoveny tři metody stanovení výše peněžité pomoci. Tato pomoc je stanovena buď a) paušální částkou ve výši 50 000 Kč nebo b) částkou ve výši prokazatelných nákladů nebo c) částkou ve výši způsobené škody nebo nemajetkové újmy zjištěné pravomocným rozsudkem. Pomoc podle a) a b) se použije v případě, kdy oběť nemá k dispozici pravomocný rozsudek se zjištěnou výší újmy. Pomoc podle c) se použije v případě, kdy oběť má pravomocný rozsudek se zjištěnou výší újmy. Výše způsobené újmy takto zjištěné v rozsudku je pro stanovení výše peněžité pomoci závazná.
3. Podle žalobkyně může být peněžítá pomoc podle zákona o obětech trestných činů poskytnuta i v okamžiku, kdy ještě obětem není k dispozici pravomocný rozsudek, a nelze se tak řídit výší újmy zjištěnou soudem. V komplikovaných případech, kdy soudní řízení trvá dlouhou dobu, nemají oběti pravomocný rozsudek k dispozici ani po několika letech. Peněžítá pomoc poskytovaná obětem trestné činnosti po tak dlouhé době by neplnila svůj účel a na oběti trestných činů by tak ke všem prožitým útrapám bylo přeneseno další břemeno v podobě délky soudního řízení. Žalobkyně v této souvislosti poukázala na úmysl zákonodárce a účel zákona o obětech trestných činů, kdy stát má na sebe převzít alespoň část údělu poškozených, a to v podobě materiální garance způsobené újmy.
4. Žalovaný v napadeném rozhodnutí dovodil, že výše peněžité pomoci obětem trestné činnosti se stanovuje pouze prostřednictvím prvních dvou metod (paušálně nebo prokazatelně). Zcela přehlíží ustanovení § 28 odst. 2 zákona o obětech trestných činů, kdy peněžítá pomoc má být poskytnuta ve výši zjištěné pravomocným rozsudkem a odmítá jej aplikovat. Žalobkyně nesouhlasí se závěrem žalovaného, že zákon o obětech trestných činů neumožňuje poskytnout peněžitou pomoc v částce představující náhradu bolestného či ztížení společenského uplatnění, tedy nepřipouští jakoukoli náhradu nemajetkové újmy. V takovém případě by však ustanovení § 28 odst. 2 zákona o obětech trestných činů nedávalo smysl a bylo by nadbytečné.
5. Skutečnost, že úmyslem zákonodárce bylo nahradit obětem trestné činnosti i újmu nemajetkovou, dokládá také znění § 33 zákona o obětech trestných činů, které výslovně počítá nejen s poskytnutím náhrady škody představující obětí prokázanou ztrátu na výdělku a prokázané náklady spojené s léčením, ale také s poskytnutím náhrady nemajetkové újmy. Pokud by stát nemohl poskytovat peněžitou pomoc jako náhradu nemajetkové újmy, nemohl by na něj přejít nárok vůči pachateli podle § 33 zákona o obětech trestných činů. Žalobkyně v této souvislosti odkázala na stejný právní názor uvedený v publikaci autorů K. Dankové a V. Pelce *Právní pomoc obětem trestných činů*, Praha: CSSP, 2014, z níž citovala: „Ačkoli tomu tak nebylo podle dřívější právní úpravy podle zákona č. 209/1997 Sb., který upravoval systém peněžité pomoci obětem trestných činů s účinností do 31.7.2013, podle zákona o obětech můžeme z hlediska peněžité pomoci rozlišovat i její vedlejší (sekundární) účel. Tím je (alespoň částečná) reparace újmy (ať již majetkové nebo nemajetkové), která byla oběti způsobena trestným činem. Tento nový účel peněžité pomoci dovozujeme jednak z ustanovení § 25 odst. 2 ZOTČ, podle kterého se peněžítá pomoc poskytne, pokud vzniklé újmy nebyly plně nahrazeny, jednak z ustanovení § 33 ZOTČ, podle něhož poskytnutím peněžité pomoci přechází nárok oběti na náhradu škody a nemajetkové újmy vůči pachateli z oběti na stát. Pro závěr o tom, že peněžítá pomoc může být v jistých případech skutečným odškodněním, svědčí i § 28 odst. 2 ZOTČ.“

Shodu s prvopisem potvrzuje Lucie Horáková.

6. Žalobkyně má za to, že žalovaný, pokud se neztotožnil s výší požadované peněžité pomoci, měl rozhodnout podle § 28 odst. 1 písm. b) zákona o obětech trestných činů a přiznat jí nárok na poskytnutí pomoci alespoň ve výši paušální částky 50 000 Kč. O způsobu určení a výši peněžité pomoci nerozhoduje žalobkyně, ale správní orgán, a to na základě a v souladu se zákonem. Žalobkyně tak spatřuje nezákonnost rozhodnutí i v tom, že její žádost byla v celém rozsahu zamítnuta, ač žalobkyně splňuje všechna zákonem stanovená kritéria pro poskytnutí peněžité pomoci. Poukázala též na to, že žalovaný tříměsíční lhůtu pro vydání rozhodnutí podle § 30 odst. 3 zákona o obětech trestných činů překročil o více než šest měsíců. Žalobkyně rovněž navrhla, aby soud žalovanému nařídil vydat rozhodnutí, jímž žalobkyni přizná právo na poskytnutí peněžité pomoci podle zákona o obětech trestných činů ve výši 200 000 Kč.
7. Žalovaný navrhl zamítnutí žaloby. Ve vyjádření k žalobě setrval na svém právním názoru, že žádosti žalobkyně nelze vyhovět, a to ani zčásti. Žalobkyně svůj nárok odvozovala z předloženého rozsudku Městského soudu v Brně ze dne 17.12.2014, č.j. 89 T 240/2014–367, přičemž odkázala na znění ustanovení § 28 odst. 2 zákona o obětech trestných činů. Provedeným dokazováním bylo zjištěno, že předmětným rozsudkem byl p. Vojtěch V., nar. xxx, uznán vinným ze zvlášť závažného zločinu loupeže dle § 173 odst. 1 trestního zákoníku a zvlášť závažného zločinu těžkého ublížení na zdraví dle § 145 odst. 1 téhož zákona. Jmenovaný dne 4.7.2014 fyzicky napadl žalobkyni coby obsluhu xxx v xxx; v důsledku jeho jednání utrpěla žalobkyně mimo jiné těžkou újmu na zdraví v podobě posttraumatické stresové poruchy. Jmenovaný byl zmiňovaným rozsudkem odsouzen k souhrnnému trestu odnětí svobody v trvání 9,5 roku, přičemž mu byla uložena povinnost uhradit žalobkyni náhradu nemajetkové újmy ve výši 200 000 Kč.
8. Žalovaný nečiní spornými žádné skutečnosti uvedené v předmětném rozsudku, ani těžkou újmu na zdraví, která byla žalobkyni v důsledku výše popsaných trestných činů způsobena (uvedené vyplývá ze znaleckého posudku z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie a klinické psychologie ze dne 20. 10. 2014, kde se uvádí, že žalobkyně v důsledku výše popsaných trestných činů utrpěla mimo jiné posttraumatickou stresovou poruchu). Co však žalovaný považuje za sporné, je forma a výše peněžité pomoci, která byla ze strany žalobkyně nárokována. Podle ustanovení § 24 odst. 1 písm. b) zákona o obětech trestných činů má právo na peněžitou pomoc oběť, které byla v důsledku trestného činu způsobena těžká újma na zdraví. Forma a výše peněžité pomoci, kterou lze dle uvedeného zákona poskytnout, se odvíjí od toho, o jakou oběť se v daném případě jedná. Jelikož u žalobkyně se jedná o oběť trestného činu dle § 24 odst. 1 písm. b) zákona o obětech trestných činů, bylo by možné jí poskytnout peněžitou pomoc ve formě a výši uvedené v § 28 odst. 1 písm. b) tohoto zákona, přičemž tyto mantinely nelze překročit.
9. Uvedené je podle žalovaného zřejmé jednak ze skutečnosti, že předmětná právní úprava zakotvená v § 28 odst. 1 zákona o obětech trestných činů je ve své podstatě převzatou právní úpravou § 7 odst. 1 předchozího zákona č. 209/1997 Sb., modifikovanou ve směru rozšíření okruhu oprávněných osob. To lze jednoznačně zjistit ze záměrů zákonodárce, které vtělil do právní úpravy zmíněných ustanovení, přičemž jeho myšlenkové pochody jsou vtěleny do důvodových zpráv k oběma právním předpisům. Dále je to patrné i ze vzájemné spjatosti obou ustanovení, a to § 24 odst. 1 a § 28 odst. 1 zákona o obětech trestných činů, kdy každému písmenu a) – d) prvního z těchto ustanovení je párově přiřazeno ustanovení písmen a) – d) v ustanovení druhém [srov. znění § 24 odst. 1 písm. a) – d) a znění § 28 odst. 1 písm. a) – d)]. Žalobkyně neuplatnila nárok na peněžitou pomoc v žádné z forem, které ust. § 28 odst. 1 zákona o obětech trestných činů taxativně stanoví, ale uplatnila nárok na peněžitou pomoc ve výši 200 000 Kč, která má představovat náhradu bolestného a nemajetkové újmy, která jí byla přiznána proti pachateli trestného činu rozsudkem Městského soudu v Brně ze dne 17.12.2014,

č.j. 89 T 240/2014-367, tj. ve formě a výši, která je ust. § 28 odst. 1 zákona o obětech trestných činů neznámá.

10. Co se týče ust. § 28 odst. 2 zákona o obětech trestných činů, na které žalobkyně odkazuje, toto ustanovení slouží pouze k usnadnění a zrychlení správního řízení v případě, že již existuje pravomocný rozsudek, kterým bylo o náhradě škody či nemajetkové újmy rozhodnuto, a to v tom směru, že zbavuje správní orgán nutnosti zjišťovat vznik a rozsah škody či nemajetkové újmy na straně oběti. Formy a výše peněžité pomoci, kterou je možno poskytnout, jsou však uvedeny taxativně v § 28 odst. 1 písm. a) - d) zákona o obětech trestných činů a tyto meze nelze překročit. To lze vysledovat již z předchozí právní úpravy provedené zákonem č. 209/1997 Sb., neboť ani § 28 odst. 2 zákona o obětech trestných činů není ustanovením „originálním“, ale převzatým z ust. § 7 odst. 2 zákona č. 209/1997 Sb., a ze záměrů zákonodárce, které vtělil do právní úpravy zmíněných ustanovení, přičemž jeho myšlenkové pochody jsou vtěleny do důvodových zpráv k oběma právním předpisům, jejichž účel a cíl zůstává stejný.
11. Podstatou zákona je zakotvení podmínky, za níž stát poskytne finanční pomoc na částečné odškodnění těch, kterým v důsledku trestného činu byla způsobena vážnější újma na zdraví a kteří objektivně nemají možnost v přijatelné lhůtě dosáhnout náhrady škody na pachateli. Oběti trestné činnosti by mělo být poskytnuto plnění jen v určitém rozsahu, neboť není jeho smyslem fakticky kompenzovat celou vzniklou škodu. Jelikož zákon neumožňuje poskytnout žalobkyni peněžitou pomoc ve formě a výši jí požadované, tj. v částce 200 000 Kč představující náhradu bolestného a nemajetkové újmy, je zamítavé rozhodnutí správního orgánu správné a žaloba nedůvodná.
12. Žalovaný dále poukázal na skutečnost, že řízení ve věci žádosti o poskytnutí peněžité pomoci podle zákona o obětech trestných činů je svou povahou řízením návrhovým (není zahajováno z moci úřední, nýbrž na základě doručené žádosti – uplatněného návrhu). Jedná se o řízení, jež podléhá režimu zákona č. 500/2004 Sb., správní řád (dále jen správní řád⁴). Je tedy vždy na žadateli, aby v konkrétním případě uvedl, čeho se po správním orgánu domáhá, tj. o jakém nároku má být správní řízení vedeno a o čem má být v rámci správního řízení rozhodováno. Je na žadateli, aby svůj nárok vždy řádně označil a specifikoval (tj. vymezil předmět správního řízení), a to v případě žádostí požadujících přiznání finančního plnění minimálně co do podstaty požadovaného finančního plnění – formy a co do výše požadovaného finančního plnění. Pokud tedy žalobkyně ve své žádosti uplatnila nárok na poskytnutí peněžité pomoci ve výši 200 000 Kč a odkázala přitom na příložený rozsudek Městského soudu v Brně ze dne 17. 12. 2014, č.j. 89 T 240/2014 – 367 a § 28 odst. 2 zákona o obětech trestných činů, je tímto návrhem, resp. touto specifikací nároku, a to jak co do jeho podstaty – formy, tak co do výše žalovaný vázán; není přípustné, aby si sám žalovaný uplatněný návrh jakkoli modifikoval dle svého uvážení a de facto rozhodl o „nároku“, který nebyl žalobkyní uplatněn. Je to tedy právě žalobkyně, která má na výběr, v jaké formě a výši si o peněžitou pomoc dle příslušného zákona požádá a je to výlučně žalobkyně, kdo v konkrétním případě vymezil svůj nárok – požadavek, o kterém bylo následně ve správním řízení jednáno a rozhodnuto. O přiznání paušální částky 50 000 Kč ve smyslu ustanovení § 28 odst. 1 písm. b) zákona o obětech trestných činů nemohl žalovaný rozhodnout, neboť tento nárok u žalovaného nikdy uplatněn nebyl, a nebyl tedy ani předmětem správního řízení vedeného pod sp.zn. MSP-115/2015-ODSK-OTC.
13. Odkaz žalobkyně na ustanovení § 33 zákona o obětech trestných činů není podle žalovaného relevantní a jí provedená interpretace daného ustanovení není přiléhavá. Toto ustanovení upravuje toliko proces návratnosti poskytnuté peněžité pomoci, když ani tento institut není ničím novým, kdy na rozdíl od úpravy provedené v § 12 zákona č. 209/1997 Sb., mění způsob této návratnosti. Ovšem o tom, v jaké formě a výši lze podle zákona o obětech trestných činů

Shodu s prvopisem potvrzuje Lucie Horáková.

peněžitou pomoc poskytnout, neříká zhola nic, neboť forma a výše, kterou lze z titulu peněžitě pomoci (při splnění zákonných podmínek) poskytnout, je taxativně upravena právě a pouze v § 28 odst. 1 tohoto zákona. Pokud žalobkyně naráží na skutečnost, že je zde zmíněn i institut nemajetkové újmy, je to pouze z důvodu jeho případného užití pro a ve fázi vymáhání náhrady poskytnuté částky z titulu peněžitě pomoci po pachateli, když až v této době může tato částka dostat podobu nemajetkové újmy, a to v případech, kdy poskytnutá peněžitá pomoc nepředstavuje náhradu skutečné škody spočívající v náhradě nákladů spojených s léčením či ztrátě na výdělku.

14. Žalovaný připustil, že k prodlevě s vydáním rozhodnutí ve správním řízení skutečně došlo (prodlení bylo zapříčiněno nedostatečným personálním obsazením žalovaného v poměru k množství zpracovávané agendy). Tato skutečnost však nemá žádný vliv na správnost konečného rozhodnutí žalovaného a na správnost jím přijatých závěrů ve věci samé.
15. Ze správního spisu vyplývá, že žalované byla dne 15.4.2015 doručena žádost žalobkyně o poskytnutí peněžitě pomoci oběti trestné činnosti, k níž byl připojen mj. pravomocný rozsudek Městského soudu v Brně ze dne 17.12.2014, č.j. 89 T 240/2014-367 (dále jen „trestní rozsudek“). Trestním rozsudkem byla výše náhrady nemajetkové újmy oběti stanovena částkou 200 000 Kč. Žalobkyně požádala o poskytnutí peněžitě pomoci ve smyslu § 28 odst. 2 zákona o obětech trestných činů ve výši 200 000 Kč.
16. Z napadeného rozhodnutí vyplývá, že při posouzení žádosti vyšel žalovaný ze zjištění, že žalobkyně se stala obětí zvlášť závažného zločinu loupeže podle § 173 odst. 1 trestního zákoníku a zvlášť závažného zločinu těžkého ublížení na zdraví podle § 145 odst. 1 trestního zákoníku, když byla dne 4.7.2014 fyzicky napadena a oloupena jako xxx. V důsledku spáchaných zločinů byla žalobkyně omezena v obvyklém způsobu života po dobu 12 dní a v přímém důsledku útoku se u ní rozvinula posttraumatická stresová porucha v důsledku prožitého traumatu, která do dne vyhlášení trestního rozsudku nebyla kompenzována a byla nutná další psychiatrická a psychologická léčba. Náhrada nemajetkové újmy ve výši 200 000 Kč byla v trestním rozsudku vyčíslena jako náhrada bolestného ve výši 77 896,80 Kč a náhrada za způsobenou psychickou újmu ve výši 122 103 Kč. Žalovaný dále vyšel ze zjištění, že ze strany pachatele nebylo žalobkyni cokoli plněno. Žalovaný napadené rozhodnutí odůvodnil tak, že *„požadovaná částka 200 000 Kč, byť byla příznána pravomocným rozsudkem Městského soudu v Brně, nepředstavuje oběti prokázanou ztrátu na výdělku ani náklady spojené s léčením...“*. Podle zákona o obětech trestných činů *„lze poskytnout peněžitou pomoc oběti trestného činu dle § 28 odst. 1 písm. a) či b) ve spojení s § 24 odst. 1 písm. a) či b) (kdy použije tato ustanovení by eventuálně přicházela v daném projednávaném případě v úvahu) peněžitou pomoc výlučně ve dvou variantách, a to buď I. v paušální částce 10 000 Kč či 50 000 Kč nebo II. ve výši prokázané ztráty na výdělku a prokázaných nákladů spojených s léčením. Zákon neumožňuje poskytnout peněžitou pomoc v částce představující náhradu bolestného či ztížení společenského uplatnění (či jinou škodu, než je specifikováno v § 28 odst. 1 zákona...)“*.
17. Městský soud v Praze přezkoumal napadené rozhodnutí i řízení, které mu předcházelo, v rozsahu žalobních bodů, kterými je vázán (§ 75 odst. 1, 2 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů, dále jen „s.ř.s.“), přitom vycházel ze skutkového a právního stavu v době vydání rozhodnutí.
18. Stěžejním důvodem zamítnutí žádosti žalobkyně ze strany žalovaného byla skutečnost, že žalobkyně žádala o peněžitou pomoc ve výši pravomocným rozsudkem trestního soudu stanovené náhrady nemajetkové újmy, ačkoliv podle žalovaného by bylo možné peněžitou pomoc poskytnout pouze ve výši odpovídající ztrátě na výdělku či nákladům spojeným s léčením.

Shodu s prvopisem potvrzuje Lucie Horáková.

Spornou otázkou tedy je, zda podle zákona o obětech trestných činů měla žalobkyně nárok na peněžitou pomoc za způsobenou nemajetkovou újmu. Při posouzení této otázky vyšel soud z následující právní úpravy.

19. Podle § 2 odst. 2 zákona o obětech trestných činů se obětí rozumí *fyzická osoba, které bylo nebo mělo být trestným činem ublíženo na zdraví, způsobena majetková nebo nemajetková újma nebo na jejíž úkor se pachatel trestným činem obohatil.* Podle § 23 odst. 1 zákona má oběť *za podmínek stanovených tímto zákonem právo na peněžitou pomoc, kterou jí poskytne stát.*
20. Ust. § 24 odst. 1 zákona o obětech trestných činů vymezuje okruh oprávněných žadatelů, tj. obětí, které mají právo na peněžitou pomoc, mezi nimi je a) *oběť, které bylo v důsledku trestného činu ublíženo na zdraví,* či b) *oběť, které byla v důsledku trestného činu způsobena těžká újma na zdraví.* Podle § 24 odst. 2 zákona o obětech trestných činů se ublížením na zdraví rozumí takový stav záležející v poruše zdraví nebo jiném onemocnění, který porušením normálních tělesných nebo duševních funkcí znesnadňuje nejméně po dobu tří týdnů obvyklý způsob života oběti a který vyžaduje lékařského ošetření, a podle odst. 3 téhož ustanovení se těžkou újmou na zdraví rozumí jen vážná porucha zdraví nebo jiné vážné onemocnění, kterou je též porucha zdraví trvající nejméně po dobu 6 týdnů.
21. Podle § 25 odst. 1 zákona o obětech trestných činů *spočívá peněžítá pomoc v jednorázovém poskytnutí peněžité částky k překlenutí zhoršené sociální situace způsobené obětí trestným činem.* Podle § 25 odst. 2 téhož zákona *se peněžítá pomoc se poskytne, pokud nemajetková újma, škoda na zdraví nebo škoda vzniklá v důsledku smrti způsobené trestným činem nebyla plně nabrázena.*
22. Podle § 26 odst. 1 zákona *se peněžítá pomoc poskytne, jestliže pachatel trestného činu, kterým byla způsobena škoda na zdraví nebo nemajetková újma, byl uznán vinným nebo zproštěn obžaloby pro nepřičetnost.* Předpokladem poskytnutí peněžité pomoci je tedy (mj. – srov. další předpoklady uvedené v odst. 2 tohoto ustanovení) existence pravomocného trestního rozsudku.
23. Ust. § 28 zákona o obětech trestných činů vymezuje výši peněžité pomoci. Podle odst. 1 písm. a) se peněžítá pomoc poskytne na žádost oběti uvedené v § 24 odst. 1 písm. a) v paušální částce 10 000 Kč nebo ve výši, která představuje obětí prokázanou ztrátu na výdělku a prokázané náklady spojené s léčením, snížené o součet všech částek, které oběť z titulu náhrady škody již obdržela; peněžítá pomoc nesmí přesáhnout ve svém součtu částku 200 000 Kč. Podle odst. 1 písm. b) se peněžítá pomoc poskytne na žádost oběti uvedené v § 24 odst. 1 písm. b) v paušální částce 50 000 Kč nebo ve výši, která představuje obětí prokázanou ztrátu na výdělku a prokázané náklady spojené s léčením, snížené o součet všech částek, které oběť z titulu náhrady škody již obdržela; peněžítá pomoc nesmí přesáhnout ve svém součtu částku 200 000 Kč. Podle § 28 odst. 2 pak platí, *jestliže o náhradě škody nebo nemajetkové újmy bylo již rozhodnuto pravomocným rozsudkem, je výše způsobené škody nebo nemajetkové újmy zjištěná v rozsudku závazná pro stanovení peněžité pomoci v rozsahu, v jakém již bylo o náhradě škody nebo nemajetkové újmy rozhodnuto.*
24. Žalovaný při výkladu relevantních ustanovení zákona o obětech trestných činů, konkrétně § 28 odst. 1 písm. b) ve spojení s § 24 odst. 1 písm. b), která v případě žalobkyně přicházela v úvahu, vyšel z jazykového výkladu předmětných ustanovení, která skutečně možnost náhrady nemajetkové újmy výslovně nezakotvují. Je však již výkladovou notorií, že jazykový výklad představuje pouze prvotní přiblížení se k aplikované právní normě, neboť je pouze východiskem pro objasnění a ujasnění si jejího smyslu a účelu [srov. např. náleží Ústavního soudu ze dne 17.12.1997, sp.zn. Pl. ÚS 33/97 (N 163/9 SbNU 399, 30/1998 Sb.) či ze dne 4. 2. 1997, sp. zn. Pl. ÚS 21/96 (N 13/7 SbNU 87, 63/1997 Sb.)]. Soud se proto musel zabývat tím, zda výklad

Shodu s prvopisem potvrzuje Lucie Horáková.

zastávaný žalovaným odpovídá též dalším výkladovým metodám, z nichž stěžejní je výklad teleologický, tj. výklad, jímž se poznává smysl a účel právní normy.

25. Jedním z výkladových vodítek k seznání účelu právní normy je úmysl zákonodárce, který je zpravidla vtělován do důvodové zprávy k právní úpravě. V daném případě tak lze vyjít ze sněmovního tisku č. 617/0, který byl v roce 2012 předložen společně s novým zákonem o obětech trestných činů, jímž byl mj. zrušen předchozí zákon č. 209/1997 Sb., o poskytnutí peněžité pomoci obětem trestné činnosti a o změně a doplnění některých zákonů. Důvodem přijetí nového zákona o obětech trestných činů byla mj. skutečnost, že dosud byla práva obětí jako subjektů zvláštní péče ze strany státu upravena v několika právních předpisech, a to nedostatečně, jen v omezeném rozsahu.
26. Z obecné části důvodové zprávy vyplývají principy, na nichž je nová právní úprava vystavěna, zejména pak principy restorativní justice, počítaje v to princip široké ochrany a péče o oběť ze strany státu, vycházející z předpokladu, že stát selhal ve svém úkolu předcházet trestné činnosti, a je proto povinen zasadit se o zmírnění dopadů spáchaného trestného činu do života obětí. Důvodová zpráva uvádí, že „(o)běti je třeba věnovat péči a tím zmírnit dopad trestného činu na její osobnost a kompenzovat újmu tím vzniklou. Oběť by se tak vedle jejího procesního postavení měla stát subjektem zvláštní péče ze strany státu. (...) Mluví-li se o oběti, zdůrazňuje se fakt, že v důsledku trestného činu (činu jinak trestného) vznikla fyzické osobě újma, a proto by trestným činem postižená osoba měla mít taková práva, která zajistí, že s ní bude zacházeno s ohledem na způsobenou újmu, ze strany státu jí bude nabídnuta a popř. poskytnuta určitá péče, a alespoň v některých případech jí bude újma kompenzována.“ Cílem a účelem zákona o obětech trestných činů je tedy zlepšení postavení obětí, mj. založené též na poskytnutí peněžité pomoci.
27. Jak zdůraznil Městský soud v Praze v rozsudku ze dne 8.3.2018, č.j. 9 A 5/2015-61, primárním účelem peněžité pomoci je překlenutí zhoršené sociální situace způsobené obětí trestným činem tak, jak uvádí § 25 odst. 1 zákona o obětech trestných činů. Ve srovnání s předchozí právní úpravou však lze z účelu zákona a s ohledem na jeho ust. § 25 odst. 2 dovodit také nový, sekundární účel peněžité pomoci, jímž je (byť částečná) reparace újmy, která byla oběti trestným činem způsobena (shodně viz Jelínek, J. a kol.: Zákon o obětech trestných činů: komentář s judikaturou. Praha: Leges, 2014, s. 19 a shodně s. 142, a rovněž žalobkyní odkazovaná odborná literatura). *Jakkoli totiž i dřívější úprava zakotvila možnost peněžité pomoci obětem trestných činů, tato úprava byla samostatná a nikterak v celku nezohledňovala postavení oběti a nezbytnost specifického přístupu k ní. To se právě přijetím nového zákona o obětech trestných činů změnilo, neboť ten komplexně reagoval na zvláštní postavení obětí trestných činů a takto v něm byla projevena zvýšená ochrana jejich práv.*
28. Zákon o obětech trestných činů peněžitou pomoc, která by se odvíjela od způsobené nemajetkové újmy oběti, nevylučuje. Naopak, nemajetková újma představuje jeden z typů příkoří charakterizujících oběť trestného činu (§ 2 odst. 2 zákona), přičemž i ve vztahu k tomuto typu nepříznivého důsledku trestného činu má být oběti poskytována peněžítá pomoc (srov. další ustanovení zákona v části regulující právo oběti na peněžitou pomoc, v nichž je nemajetková újma výslovně uvedena, tj. § 25 odst. 2, § 26 odst. 1 či § 28 odst. 2). Terminologie zákona o obětech trestných činů, která zahrnuje mezi nepříznivé důsledky trestné činnosti též nemajetkovou újmu, koresponduje s terminologií trestního řádu (srov. např. § 43 odst. 1 a 3) a je v souladu též s principy odškodňování zakotvenými v civilním kodexu (původně v § 13 zákona č. 40/1964 Sb., nyní viz podrobnější úpravu náhrady nemajetkové újmy v důsledku ublížení na zdraví v § 2956 a násl. občanského zákoníku). Pokud tedy žalovaný z díkce ust. § 28 odst. 1 písm. a), resp. písm. b) zákona o obětech trestných činů dovozoval, že nelze uplatnit nárok na peněžitou pomoc ve vztahu k vzniklé nemajetkové újmě, postupoval formalisticky, neboť tento

výklad se zjevně přičí účelu právní úpravy, která za oběť ve smyslu zákona o obětech trestných činů považuje též osobu, jíž bylo ublíženo na zdraví (a přitom způsobena nemajetková újma).

29. Žalovanému lze přisvědčit v tom, že peněžitá pomoc se poskytne pouze na základě některého z taxativně vymezených případů uvedených v § 28 odst. 1 písm. a) až d) zákona o obětech trestných činů, a to osobám ve smyslu § 24 odst. 1 písm. a) až d) zákona. Ust. § 28 odst. 2 zákona tedy samo o sobě nepředstavuje právní základ pro poskytnutí peněžitě pomoci. Účelem tohoto ustanovení je však podpora oběti v tom, že pokud je výše způsobené škody nebo nemajetkové újmy určena trestním rozsudkem, již se nemusí dále dokazovat (viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 19.4.2018, č.j. 10 As 260/2017-33). Tím dojde i k žalovaným vyzdvihovanému urychlení řízení o žádosti o peněžitou pomoc, což rovněž koresponduje s účelem zákona. Při výkladu zastávaném žalovaným je však paradoxně existence pravomocného trestního rozsudku, v němž byla výše žalobkyni způsobené nemajetkové újmy vyčíslena, žalobkyni k tíži. Pokud by totiž žalobkyně tímto rozsudkem nedisponovala, nabízely by se případně jiné předpoklady pro poskytnutí peněžitě pomoci (srov. § 26 odst. 2 zákona), na jejichž základě by mohla obdržet alespoň zákonem vymezenou paušální částku (tj. 50 000 Kč). Žalovaný jí však nepřiznal vůbec nic, což nelze připustit.
30. Výše způsobené škody nebo nemajetkové újmy zjištěná v rozsudku je pro ministerstvo závazná v rozsahu, v jakém o ní bylo rozhodnuto (viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 19.4.2018, č.j. 10 As 260/2017-33). Při aplikaci ust. § 28 odst. 1 písm. a) až d) zákona o obětech trestných činů, ve spojení s § 28 odst. 2 zákona, tj. za situace, kdy oběť trestného činu má k dispozici pravomocný trestní rozsudek, v němž bylo rozhodnuto o náhradě nemajetkové újmy a její výši, je nutno případ posuzovat tak, že oběti náleží peněžitá pomoc ve výši rovnající se v trestním rozsudku vyčíslené škodě či nemajetkové újmě, maximálně však ve výši limitované zákonem pro konkrétní typově vymezený případ § 28 odst. 1 písm. a) až d). Jinými slovy, pokud je částka vyčíslené škody či nemajetkové újmy v trestním rozsudku vyšší než maximální možná výše peněžitě pomoci podle § 28 odst. 1 písm. a) až d) [pro oběť uvedenou v § 24 odst. 1 písm. a) i b) je maximální výše pomoci limitována částkou 200 000 Kč], poskytne se peněžitá pomoc právě v této výši.
31. V případě žalobkyně neměl žalovaný na základě skutečností vyplývajících ze spisového materiálu pochybnosti (a tyto pochybnosti nemá ani soud) o tom, že žalobkyně je obětí ve smyslu zákona o obětech trestných činů, a že jí byla v důsledku trestné činnosti způsobena těžká újma na zdraví. Tuto skutečnost potvrdil trestní rozsudek, který zároveň vymezil výši náhrady nemajetkové újmy, která žalobkyni náleží. V takovém případě bylo nutno peněžitou pomoc poskytnout na základě ust. § 28 odst. 1 písm. b) ve spojení s § 28 odst. 2 zákona o obětech trestných činů, tedy tak, že žalobkyni měla být přiznána peněžitá pomoc ve výši 200 000 Kč, jak žalobkyně požadovala. Skutečnost, že poskytnutím peněžitě pomoci dojde k saturaci žalobkyně v plné výši, tj. ve výši odpovídající celé částce nemajetkové újmy, jak ji vyčíslil trestní soud, není důvodem pro odepření jejího poskytnutí. Jedná se o případ, kdy poskytnutím peněžitě pomoci dojde k úplné kompenzaci vzniklé újmy, což právní úprava nevyklučuje a naopak takovou možnost připouští (§ 25 odst. 2 zákona).
32. K argumentaci žalovaného, která se týká požadavků na obsah žádosti žadatele o peněžitou pomoc, resp. její návrhové části, soud uvádí, že zákon o obětech trestných činů (§ 31) ani správní řád, který se pro řízení o žádosti o peněžitou pomoc použije subsidiárně, neukládají žadateli o peněžitou pomoc povinnost označit ve své žádosti konkrétní zákonné ustanovení, ze kterého odvozuje právní základ nároku. Pokud tedy žalobkyně nesprávně uvedla, že o pomoc žádá podle § 28 odst. 2 zákona, tato skutečnost nemohla bez dalšího vést k závěru o tom, že její žádost není důvodná. Předmětnou žádost bylo nutné posoudit podle jejího obsahu (viz § 37 odst. 1 správního

Shodu s prvopisem potvrzuje Lucie Horáková.

řádu; rozsudek NSS ze dne 11. 9. 2008, čj. 1 As 30/2008-49, Sb. NSS 1746/2009), a poté rozhodnout, zda se vzhledem k celkovému obsahu žádosti jedná o vadu podání, či nikoliv.

33. Z napadeného rozhodnutí nevyplývají žádné pochybnosti žalovaného o tom, že by žalobkyně obětí podle zákona o obětech trestných činů nebyla. Žalovaný měl jasno i v tom, na základě jakého právního důvodu by bylo lze žalobkyni právní pomoc poskytnout, tj. že žalobkyně coby žadatelka splňuje definici oběti ve smyslu § 24 odst. 1 písm. b) zákona, neboť jí byla způsobena těžká újma na zdraví. Vzhledem k tomu, že označení právního titulu, na jehož základě žalobkyně svůj nárok uplatnila, nebylo povinnou náležitostí žádosti a uvedení nesprávného ustanovení (§ 28 odst. 2 zákona) nevzbuzovalo nejasnosti ohledně podřazení žalobkyně pod příslušné „písmeno“ ust. § 24 odst. 1, žádost bylo možné bez dalšího věcně posoudit. V posuzovaném případě tedy nenastala situace, že by ani z obsahu žádosti nebylo zřejmé, o jakou formu peněžité pomoci žalobkyně žádá (proto nebyl na místě ani postup podle § 45 odst. 2 správního řádu, k němuž by naopak v případě pochybností žalovaný přistoupit musel). Zároveň je nutno zdůraznit, že žalovaný není obecně požadovanou výší peněžité pomoci ze strany žadatele vázán a v intencích právní úpravy může žádosti o peněžitou pomoc vyhovět i jen zčásti, pokud žádosti nevyhoví zcela či pokud ji nezamítne (shodně viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 19.4.2018, č.j. 10 As 260/2017-33), neboť lze předpokládat, že (byť) částečné vyhovění žádosti se v těchto případech nepříčí zájmu žadatele.
34. Ve vztahu k argumentaci účastníků řízení týkající se smyslu ustanovení § 33 zákona o obětech trestných činů (cit. *Poskytnutím peněžité pomoci oběti přechází nárok oběti na náhradu škody nebo nemajetkové újmy vůči pachateli na stát, a to v rozsahu poskytnuté peněžité pomoci.*) lze nad rámec nutného odůvodnění částečně přisvědčit žalobkyni, že citované ustanovení zakotvuje odlišně od předcházející právní úpravy přechod nároku oběti na náhradu škody nebo nemajetkové újmy vůči pachateli na stát (v rozsahu poskytnuté peněžité pomoci), a jedná se tak o podstatnou změnu dřívější právní úpravy obsažené v zákoně č. 209/1997 Sb., která předpokládala, že škodu bude i nadále vymáhat oběť trestné činnosti. Na druhou stranu je však třeba přitakat žalovanému, že tato změna se přímo netýká otázky výkladu aplikovaných ustanovení § 28 odst. 1 písm. b) ve spojení s § 28 odst. 2 zákona o obětech trestných činů, tj. otázky výše peněžité pomoci (viz též rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 29.3.2018, č.j. 10 As 278/2017-46).
35. Co se týče namítaného nedodržení zákonných lhůt pro vydání napadeného rozhodnutí, obecně lze uvést, že lhůty pro vydání rozhodnutí jsou lhůtami pořádkovými a jejich nedodržení není samo o sobě důvodem ke zrušení rozhodnutí, jež bylo ve věci samé vydáno. Proti případným průtahům řízení o žádosti se mohla žalobkyně bránit prostřednictvím žádosti o uplatnění opatření proti nečinnosti podle § 80 správního řádu, případně též žalobou na ochranu proti nečinnosti u správního soudu. Prodleva s vydáním rozhodnutí o žádosti žalobkyně, tak nemůže být důvodem ke zrušení napadeného rozhodnutí.
36. Soud s ohledem na výše uvedené shledal žalobu důvodnou, a proto napadené rozhodnutí zrušil a vrátil věc žalovanému k dalšímu řízení (§ 78 odst. 1 a 4 s.ř.s.). Učinil tak bez jednání, neboť účastníci řízení s tímto postupem souhlasili (§ 51 odst. 1 s. ř. s.)
37. Návrhu žalobkyně, aby soud žalovanému nařídil vydat rozhodnutí, jímž žalobkyni přizná právo na poskytnutí peněžité pomoci podle zákona o obětech trestných činů ve výši 200 000 Kč, nebylo možné vyhovět, neboť k takovému výroku není soud rozhodující o žalobě proti rozhodnutí správního orgánu podle § 65 a násl. s.ř.s. oprávněn. Právním názorem vysloveným v tomto zrušujícím rozsudku, tedy že na základě § 28 odst. 1 písm. b) ve spojení s § 28 odst. 2 zákona o obětech trestných činů lze žalobkyni poskytnout peněžitou pomoc ve výši, která odpovídá

Shodu s prvopisem potvrzuje Lucie Horáková.

v trestním rozsudku vyčíslené částce náhrady nemajetkové újmy, je však v dalším řízení správní orgán vázán (§ 78 odst. 5 s. ř. s.).

38. Výrok o náhradě nákladů řízení vychází z § 60 odst. 1 s. ř. s. Ve věci samé měla úspěch žalobkyně, ze soudního spisu však nevyplývá, že by žalobkyni, která byla v řízení zastoupena obecnou zmocněnkyní a ze zákona osvobozena od soudních poplatků, nějaké účelně vynaložené náklady vznikly. Proto soud rozhodl tak, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.

Poučení:

Proti tomuto rozhodnutí lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává ve dvou vyhotoveních u Nejvyššího správního soudu, se sídlem Moravské náměstí 6, Brno. O kasační stížnosti rozhoduje Nejvyšší správní soud.

Lhůta pro podání kasační stížnosti končí uplynutím dne, který se svým označením shoduje se dnem, který určil počátek lhůty (den doručení rozhodnutí). Případně-li poslední den lhůty na sobotu, neděli nebo svátek, je posledním dnem lhůty nejbližší následující pracovní den. Zmeškání lhůty k podání kasační stížnosti nelze prominout.

Kasační stížnost lze podat pouze z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 s. ř. s. a kromě obecných náležitostí podání musí obsahovat označení rozhodnutí, proti němuž směřuje, v jakém rozsahu a z jakých důvodů jej stěžovatel napadá, a údaj o tom, kdy mu bylo rozhodnutí doručeno.

V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

Soudní poplatek za kasační stížnost vybírá Nejvyšší správní soud. Variabilní symbol pro zaplacení soudního poplatku na účet Nejvyššího správního soudu lze získat na jeho internetových stránkách: www.nssoud.cz.

Praha 31. října 2018

Mgr. Martin Kříž, v. r.

předseda senátu

Shodu s prvopisem potvrzuje Lucie Horáková.